

Формування демографічного потенціалу Чернівецької області внаслідок змін її адміністративно-територіального устрою

Наталія ЗАБЛОТОВСЬКА^{1*} <https://orcid.org/0000-0002-7669-6118>

УДК 911.3:316)

Владислав КОНДУРЯН^{2*} <https://orcid.org/0009-0004-0511-2877>

АНАЛІТИЧНА СТАТТЯ

¹Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
кафедра Географії України та регіоналістики

²Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
кафедра Географії України та регіоналістики

Листування – [*n.zablotskaja@chnu.edu.ua](mailto:n.zablotskaja@chnu.edu.ua), [*kondurian.vladyslav@chnu.edu.ua](mailto:kondurian.vladyslav@chnu.edu.ua)

Ключові слова: демографічний потенціал, статеві-віковий склад населення, демографічні процеси, адміністративно-територіальний устрій, розселення населення, децентралізація.

Анотація: Проведене дослідження особливостей формування демографічного потенціалу Чернівецької області напередодні повномасштабного вторгнення країною-агресором. Дослідження мало на меті провести комплексний аналіз особливостей демографічного розвитку у поселеннях новостворених адміністративних районів. З урахуванням природних, економічних, етнічних відмінностей території. Адже серед першочергових завдань післявоєнної української географічної науки буде розробка стратегічних планів розвитку регіонів із урахуванням їх суспільно-географічних особливостей. В процесі дослідження було враховано десять показників-характеризуючих демографічних розиток територій, як чинників формування її демографічного потенціалу. Це і характеристики складу та розміщення населення, оскільки це те, що ми маємо наразі. Так і демографічні процеси, як похідна від сучасного соціально-економічного становища.

Таким чином отримані нами результати показали формування демографічно перспективного ядра навколо обласного центру. До нього увійшли громади розташовані в зоні впливу міста Чернівці, з наближеністю до державного кордону та із врахуванням етноконтактної складової. Саме вони незмінно залишаться лідерами за оцінками формування демографічного потенціалу території області. Негативні тенденції й надалі будуть притаманними громадам Дністровського району, віддаленим громадам Чернівецького та Вижицького адміністративних районів.

1. ВСТУП

Населення регіону є беззаперечним рушієм його розвитку. Адже саме мешканці будуть як створювати матеріальні блага так і споживати їх. Тобто без наявних мешканців ми не зможемо говорити про суспільний розвиток території. Уявімо собі, що у регіоні практично не

залишилося осіб працездатного віку. Зразу ж назріває цілий ряд як економічних, так і соціальних проблем. Сформується криза на ринку праці – не буде кому і для кого виробляти товари та послуги, зросте демографічне навантаження, що супроводиться напругою у формуванні бюджету, тощо. Саме тому, для сучасного управління регіональним розвитком у першу чергу варто розуміти хто та для кого вироблятиме товари та послуги, для кого розвивати соціальну інфраструктуру та хто власне це має робити. Зрозуміло, що мова йде про населення, як рушійну силу розвитку згаданих складових. То ж наукове пізнання процесів розселення населення, досконале вивчення його структури, формуючих приріст мешканців та їх якісні характеристики були та будуть важливими. А надто для такого регіону як Чернівецька область та ще й в умовах змін в адміністративно-територіальному устрої.

2. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

За методологічну основу вивчення демографічного потенціалу нами взято праці провідних учених у напрямку дослідження географії населення та демогеографії. Класичним прикладом вивчення демогеографічних процесів на прикладі західних областей країни є дослідження Василя Джамана ([Джаман 2003](#)). Для досліджуваного регіону важливим чинником формування демографічного потенціалу є етнографічні особливості регіону, що дуже досBRE у своїх працях підкреслюють географи львівської та чернівецької наукових шкіл ([Джаман, Джаман, Заблотовська 2020](#)), ([Костащук, Білоус & Навольський 2018](#)), ([Дністрянський & Чайка 2024](#)). Значимі, як теоретичні так і практичні, результати дослідження демографічних процесів загалом та демографічного потенціалу регіонів зокрема, за авторства Вікторії Яворської ([Яворська 2013](#)), ([Яворська, Буяновська & Безуглий 2023](#)), ([Буяновська, Григорьев & Яворська 2022](#)). Окремо варто зауважити на дослідженні демографічного потенціалу Карпатського регіону до якого належить і Чернівецька область зокрема. Так Ігор Бараняк змодельовав за трьома блоками прогностичних показників перспективи формування демографічного потенціалу для карпатських областей України ([Бараняк 2022](#)). Події останніх років підняли актуальність вивчення впливу міграційних процесів на формування демографічного потенціалу України ([Мульська & Бараняк 2022](#)), ([Джаман & Джаман 2023](#)).

Вихідними матеріалами стали первинна статистична інформація надана Головним управлінням статистики в Чернівецькій області, результати аналізу демографічних показників Всеукраїнського перепису населення, звітна документація про демографічну ситуацію у поселеннях Чернівецької області. Варто зауважити, що із введенням воєнного стану в Україні з 2022 року, відповідно до Закону України "Про внесення змін до Закону України «[Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни](#)» ([2022](#)) у сучасних дослідженнях ми не можемо оперувати більш новими даними. Однак після завершення військового стану детальна оцінка демографічних перспектив буде нагальним питанням. А для того щоб розрахувати втрати та здійснити прогностичні оцінки демографічного розвитку потрібно мати чітку вихідну інформацію щодо передвоєнного стану демографічного потенціалу регіонів. Тому дані дослідження є актуальними та практичними.

3. РЕЗУЛЬТАТИ

Чернівецька область вирізняється специфічними умовами демографічного розвитку. Найменша, з-поміж адміністративних областей України, площа умістила досить широкий спектр природних особливостей території, що в свою чергу, й досі впливає на характеристики розселення населення. Проте, щільність населення є досить високою, особливо в сільських регіонах ([Заблотовська & Лейберюк 2013](#)). Прикордонне розташування території та

Н. Заблотовська, В. Кондурян

Формування демографічного потенціалу Чернівецької області внаслідок змін її адміністративно-територіального устрою

поліетнічність багатьох громад Чернівецької області також стали вагомим чинником перебігу демографічних процесів та й формування демографічного потенціалу загалом (Заблотовська 2012). Специфічна система розселення (відсутність міжрайонних систем розселення) Чернівецької області, також має вплив на перебіг демографічних процесів у регіоні (Джаман, Заблотовська, & Джаман 2020). То ж разом із змінами у адміністративно-територіальному устрої ми отримали проблему перерозподілу як населення так і пов'язаних із цим демографічних тенденцій.

Щодо розселення населення по території області, то поселення розміщені нерівномірно та строкато. Як в залежності від топографічного розташування так і від суспільно-географічному відношенню. До прикладу, у с. Випчина (1100 м над рівнем моря) Вижицького району (Путильська селищна ТГ) проживає близько 20 осіб, тоді як у с. Клішківці Дністровського району (Клішківська сільська ТГ) – понад 5689 осіб, а у с. Кам'янка (в межах тісних міграційних зв'язків із обласним центром) Чернівецького району (Кам'янецька ТГ) - 6284 особи. Загалом роль соціально-економічної складової простежується в громадах із розвинутими підприємствами первинного та вторинного секторів й соціальною сферою зокрема. Таким чином найбільша концентрація населення в контексті даного фактора спостерігається в громадах Чернівецького району та у Вижицькій, Красноільській, Стрижинецькій, Новодністровській, та інших територіальних громадах. Варто розуміти, що вивчення демографічного потенціалу, яке передбачає врахування комплексу абсолютних та відносних показників демографічного розвитку, відбувається на підґрунті розселення. Оскільки саме ступінь та якість системоутворюючих зв'язків будуть зумовлювати умови життєдіяльності населення. То ж демографічний потенціал напередодні повномасштабного вторгнення формувався виходячи із наступних показників розподілу населення. При загальнообласному переважанні (57%) сільського населення, основна частка міських мешканців сконцентрована у Чернівецькому районі. Та й загалом згадана адміністративна одиниця є лідером щодо концентрації населення. Що стало чітко простежуватися якраз після впровадження нового АТУ. Загалом більш висока територіальна заселеність регіону спостерігається у містах – районних центрах та поблизу них, де наявна більш розвинена інфраструктура. Із більш віддалених та малорозвинених куточків області населення переїжджає ближче до центра району чи області, що зумовлює низьку чисельність населення периферійних громад. Однак, варто зауважити на громадах які межують із Румунією та Молдовою (Красноільська, Терембеченська, Тарашанська, Мамалигівська громади) де за рахунок транскордонного та поліетнічного розташування, сформувалися сприятливі умови.

Структура населення є однією із основних характеристик при дослідженні демографічної ситуації Чернівецької області. Статеві-вікова структура населення є важливою серед кількісних та якісних демографічних показників. Їй характерна стабільна перевага жінок у загальній чисельності населення протягом досить тривалого проміжку часу демографічного розвитку. Досліджуючи статеву структуру населення регіону дослідження можна зазначити, що впродовж 1990-2021 рр., даний показник майже не змінювався. Характеризуючі статево-вікової структури населення Чернівецької області та її районів, вирізняються стабільними тенденціями. У віці 0-14 років переважають чоловіки, у групі 15-64 роки – чоловіків 48,6%, а жінок 51,4%, хоча перевага частки осіб чоловічої статі зберігається лише до 35 років, а далі переважають жінки, особливо у віці понад 65 років і старші. Структура населення залежить і від місця проживання. Відтак, у міській місцевості частка чоловіків менша, ніж у сільській (46,2% проти 47,8% відповідно). Відповідно й показник співвідношення статей також різниться (у міській місцевості на 1000 жінок припадає 860 чоловіків, а у сільській – 916).

Н. Заблотовська, В. Кондурян

Формування демографічного потенціалу Чернівецької області внаслідок змін її адміністративно-територіального устрою

Загальне демографічне навантаження характеризується збільшенням показників, тоді як для навантаження особами у віці 0-14 характерний спад, починаючи з 2019 року – навантаження особами у віці 65 років і старше продовжує зростати. Особливо різняться показники міських та сільських поселень. Для Чернівецької області загалом характерні позитивні характеристики вікової структури її населення. Але є певні відміни по території, так найкращими значеннями вирізняються Чернівці, Вижницький та південні громади Чернівецького району. Негативні тенденції у Дністровському адміністративному районі які сформувалися переважно за рахунок катастрофічних характеристик його східних громад (Кондурян 2024).

Похідною від демографічної ситуації території є сформований тип та підтип демографічного процесу. Його тенденції напряду будуть залежати від розглянутих нами чинників та демографічних характеристик з одного боку, а з іншого – саме вони їх і забезпечують. Адже зараз природний та міграційний прирости й дадуть у сумі демографічний приріст чи скорочення. Проаналізувавши особливості формування приросту населення Чернівецької області за останні 30 років, ми побачили, що в формуванні демографічного потенціалу краю можна виділити періоди з визначальним природним рухом і періоди коли визначальним був механічний рух населення (Сайт головного управління статистики у Чернівецькій області 2025). Характер демографічних процесів є взаємопов'язаним із закономірностями розвитку економіки, а часто навіть і залежним від них. В той же час неодмінним фактором, який зумовлює економічну і соціальну політику держави є тенденції демографічного розвитку. Аналіз динаміки демографічних процесів за понад тридцятилітній період показує, що в Чернівецькій області до 1994 року та в період 2011-12 років було переважання народжуваності над смертністю. Весь інший час за роки незалежності України показники природного руху були від'ємні. Хоча область і визначається пересічно кращими показниками народжуваності від аналогічних загальнодержавних.

Аналізуючи загальний коефіцієнт народжуваності, в сільській та міській місцевості Чернівецької області, можна побачити відносно низькі значення. Але впродовж досліджуваного періоду, на території області найвищий коефіцієнт народжуваності серед всього населення був в 2010 році. Тоді він складав 12,1 ‰ для всього населення області, в міській місцевості 4,5 ‰, а в сільській - 7,6. В наступні роки почалося поступове зниження значень коефіцієнтів народжуваності, по всій території області. Крайні показники вказують на мінімально низький коефіцієнт народжуваності серед населення міських поселень - всього 7,3 ‰, проти 9,9 у сільських поселеннях. Що зумовлено соціально-економічними, фінансовими та міграційними чинниками життєдіяльності населення.

Іншим важливим елементом, який впливає на значення природного руху, є показники смертності населення. Аналізуючи даний демографічний показник по Чернівецької області за аналогічний період, то певні пікові значення фіксуємо у 2005 році (14,1 ‰), далі з 2010 по 2020 рр. спостерігалось певне покращення в межах 12,1 – 12,7 ‰, а з 2020 року знову спостерігаємо критичні темпи приросту смертності (16,1 ‰ на початок повномасштабного вторгнення). Підвищення рівня смертності на території області пов'язано із стрімким поширенням різноманітних захворювань серед населення різного віку, а також із загостренням економічної кризи. Варто зауважити, що зростанні за 2020-21 роки загального коефіцієнту смертності суттєво підвищився як у міській так і в сільській місцевості. При чому в міських поселеннях цей приріст значно вагоміший (2,5 проти 1,7 ‰ за два роки). Розглядаючи показники смертності населення Чернівецької області за основними причинами, впродовж досліджуваного періоду., можна побачити, що серед причин смерті переважають наслідки захворювання системи кровообігу. Смертність від онкологічних

Н. Заблотовська, В. Кондурян

Формування демографічного потенціалу Чернівецької області внаслідок змін її адміністративно-територіального устрою

захворювань займає друге місце в структурі причин смерті та у відсотковому розподілі складає 12,3% від загального числа померлих та далі чинником постають зовнішні причини захворюваності та смертності. Негативні тенденції у формуванні демографічного потенціалу пов'язані із станом здоров'я населення, найяскравіше виділяються у сільських поселеннях, де рівні та причини смертності визначають нагальну потребу покращення якості медичного обслуговування. На що власне й дає надію реформування медичної сфери, через децентралізацію.

Загалом при формуванні природного руху населення варто зауважити, що найвищі значення природного приросту на території Чернівецької області були в 1990 році, а саме 3,8 ‰. В наступні роки даний показник почав набирати з негативного значення. Винятком були 2011-2012 роки коли в області фіксувався природний приріст населення. А 2021 року, він досягнув максимально високого показника скорочення населення - -7,3 ‰. При чому, знову ж таки із переважанням у міській місцевості. за період 2020-2022 років показник природного скорочення для міських поселень зріс на 3,1 ‰ проти 1,7‰ у сільських поселеннях.

Як бачимо, впродовж останніх років, демографічні процеси в Чернівецькій області набули стрімких негативних тенденцій. Темпи скорочення числа мешканців області за рахунок природного скорочення в комплексі із погіршенням вікової структури населення вказують на критичні передумови формування демографічного потенціалу. Не до недавня наявні регіони із природним приростом (поселення колишніх Путильського, Стородинецького, Глибоцького, Герцаївського районів) з 2020 року також перейшли до групи із скороченням, на фоні скорочення народжуваності, хоча при відносно стабільній смертності.

В межах сучасних адміністративних районів для усіх трьох фіксуємо природне скорочення. Щоправда зауважимо, що за рахунок південних громад найнижчі значення природного скорочення сформувалися у Чернівецькому та Вижницькому районах (-6,1 та -6,7 проміле відповідно). При -12,6 у Дністровському (*Рис. 1*).

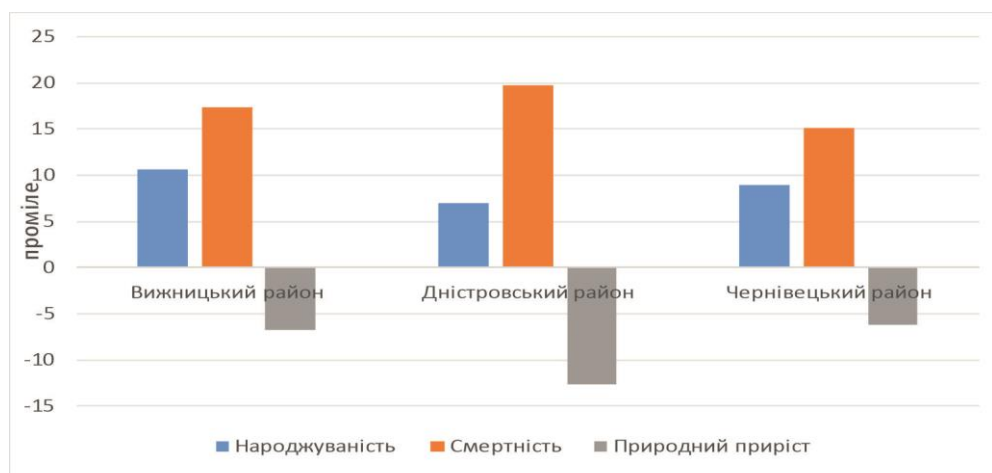

Рис 1. Розподіл значень формуючих природний рух населення Чернівецької області.

На фоні природного скорочення території зміна тенденцій яких потребує тривалої, багатогранної та послідовної демографічної політики, міграційний рух наеслення можемо тати тим рятівним процесом який значно швидше посприяє формуванню якісних тенденцій у демографічному розвитку регіону. При чому притік мігрантів, які найчастіше є представниками працездатного та дітородного віку, вирішує одразу декілька проблем: і

Н. Заблотовська, В. Кондурян

Формування демографічного потенціалу Чернівецької області внаслідок змін її адміністративно-територіального устрою

покращує структуру населення, і сприяє покращенню тенденцій природного руху. Дані щодо вікового складу мігрантів по Чернівецькій області це підтверджують. Так, впродовж 2020-21 років найбільша частка серед як серед прибули так і серед вибулих спостерігається для когорти віком 20-25 років, а найменше – у віці понад 70 років, при з переважанні осіб жіночої статі.

Дослідження перебігу міграційних процесів на території досліджуваного регіону, власне є тому підтвердженням. На фоні природного скорочення населення в області до 1994 року та в період 2009 – 2014 роки у регіоні дослідження фіксували загальний приріст населення саме за рахунок міграційного притоку. При тому що міграційний приріст по області, майже постійно фіксувався від 2006 року й до початку повномасштабного вторгнення. Пікові значення міграційної активності (валової міграції) припадають на 2000-х роки., а найменші - з 2016 р. Показники кількості вибулих жителів регіону незначно відрізняються від значень прибулих.

В розрізі міських та сільських поселень міграційно привабливими є міські поселення.. Для прикладу, від 2002 року, за винятком 2016-17 та 2020 років в міських поселеннях було зафіксовано міграційний приріст населення, на відміну від негативних міграційних тенденцій у селах. Хоча варто зауважити, що на фоні природного скорочення від 2015 року міграційні процеси перестали впливати на формування позитивних демографічних тенденцій. За даними 2020-21 років, міграційна активність найбільшою була в поселеннях Чернівецького району. Серед міських поселень найвищу міграційну активність спостерігали в Новодністровській громаді Дністровського, а найнижчу - в Путильській громаді Вижницького району. Що стосується кількості вибулих, то в сільській місцевості найвищий показник на території Сторожинецької територіальної громади, тоді як найнижчий в Герцаївській громаді.

Якщо ж говорити про розподіл значень міграційного руху населення в області адміністративних районах то тут чітко лідирують громади Чернівецького району. Варто також зауважити, що центром притягання мігрантів є не лише обласний центр, але і поселення які розташовані в урбанізаційній зоні міста Чернівці. Саме за їх рахунок й формується міграційний приріст у області загалом. А для Вижницького та Дністровського зафіксовані від'ємні показники міграційного приросту. Отож, як можемо бачити із наведених даних, для жителів Чернівецької області характерним є активне переміщення з сільських громад до обласного центру та його передмістя. Також варто зауважити, що спостерігаються й формування міграційних потоків до прикордонних громад, зокрема тих де розміщені міжнародні пункти пропуску. Що знову ж таки підкреслює роль економічного чинника у формуванні демографічного потенціалу (Рис. 2).

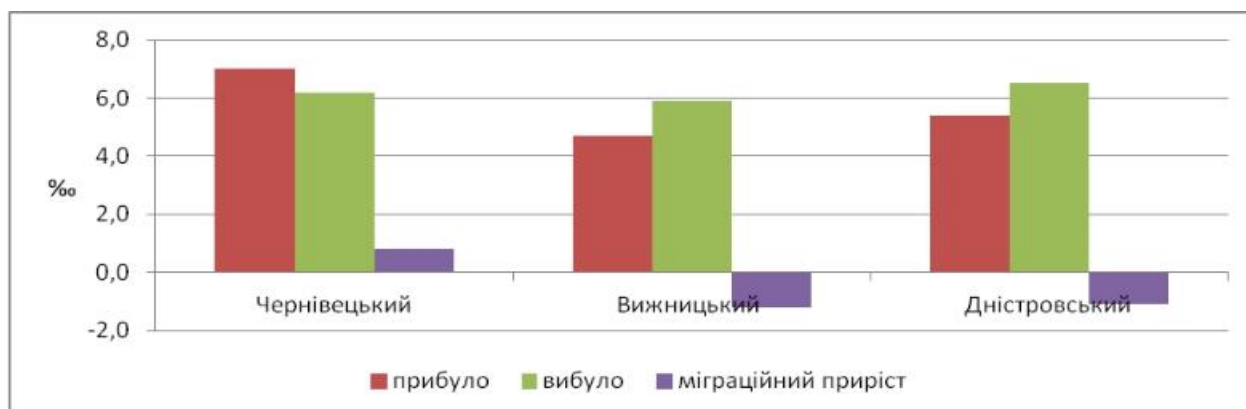

Рис.2. Міграційний рух населення Чернівецької області

Н. Заблотовська, В. Кондурян

Формування демографічного потенціалу Чернівецької області внаслідок змін її адміністративно-територіального устрою

Формування демографічного потенціалу суспільства - складний процес який пов'язаний із особливостями життя населення, та який характеризується певною ієрархією в задоволенні потреб людини. Загалом інтенсивність процесів демографічного розвитку регіону зростає із зростанням кількісних показників людності. Слід також зазначити, що рівень демографічного розвитку території тісно пов'язаний з можливостями та рівнем соціально-економічного становища та розвитку регіону. Це проявляється у зростанні ролі виробничих взаємозв'язків, соціальних переваг та можливостей для інтеграції у глобальні економічні процеси. Оскільки демографічний потенціал забезпечують показники якісних та кількісних груп демографічних показників, то ми здійснили комплексний аналіз складових демографічного потенціалу, шляхом оцінки значень показників однієї та іншої груп. Формування демографічного потенціалу через забезпечення динаміки чисельності населення регіону є одним з найважливіших показників соціально-економічного становища. Хоч і наявне населення не може бути визначальним чинником розвитку території, негативні зміни його чисельності призведуть до економічних втрат, втрат потенціалу робочої сили, а відповідно і майбутнього розвитку. А з іншого боку збільшення числа населення відкриє нові можливості.

Розрахунок демографічного потенціалу нами проведено з використанням рейтингової оцінки. Нами враховані такі показники стимулятори: чисельність населення, шлюбність, народжуваність, природний приріст, міграційний приріст (п'ять показників). серед дестимуляторів нами враховано смертність населення, міграційний відтік, демографічне навантаження, розлучуваність, смертність дітей до одного року (п'ять показників). Сумарно враховано значення по десяти демографічних характеристиках регіону. Зауважимо, що рейтингові бали нами виставлялися за принципом «позитивне значення – перше місце». При чому розраховували ми демографічний потенціал для адміністративних одиниць як за старим так і за новим адміністративно-територіальним устроєм.

Як бачимо із рисунку, розподіл значень складових демографічного потенціалу показує чітку поляризацію – позитивний центр – депресивна периферія. Зауважимо, що найбільш демографічно перспективними виступають етноконтактні громади в межах зони інтенсивних зв'язків із містом Чернівці. Так демографічно перспективними виявились поселення Стржинецького, Глибоцького та Герцаївського районів. Далі за ними міста Чернівці та Новодністровськ, Вижницький, Кіцманський, та Новоселицький райони. Решта ж сформували групу депресивних із негативними значеннями природного та міграційного рухів населення. Саме ці райони ввійшовши о складу нових укрупнених своїми негативними характеристиками і вплинули на пониження загального рейтингу нових адміністративних одиниць. Що ми можемо спостерігати на наступній картосхемі.

На **Рисунку 3.** чітко виділяється центр. Адже саме до нього ввійшли три колишніх демографічно перспективних райони, які разом із групою стагнаційних забезпечили високий рейтинг, а відтак і рівень демографічного розвитку - перспективний. Стагнаційним при вивченні демографічного потенціалу став Вижницький район. Варто відмітити, що до 2016 року колишні Путильський та Вижницький райони визначалися позитивними характеристиками природного руху населення. Ну й демографічним аутсайдером виявився Дністровський район, хоча це й зрозуміло адже до нього ввійшли громади їх найнижчим демографічним рейтингом.

Н. Заблотовська, В. Кондурян

Формування демографічного потенціалу Чернівецької області внаслідок змін її адміністративно-територіального устрою

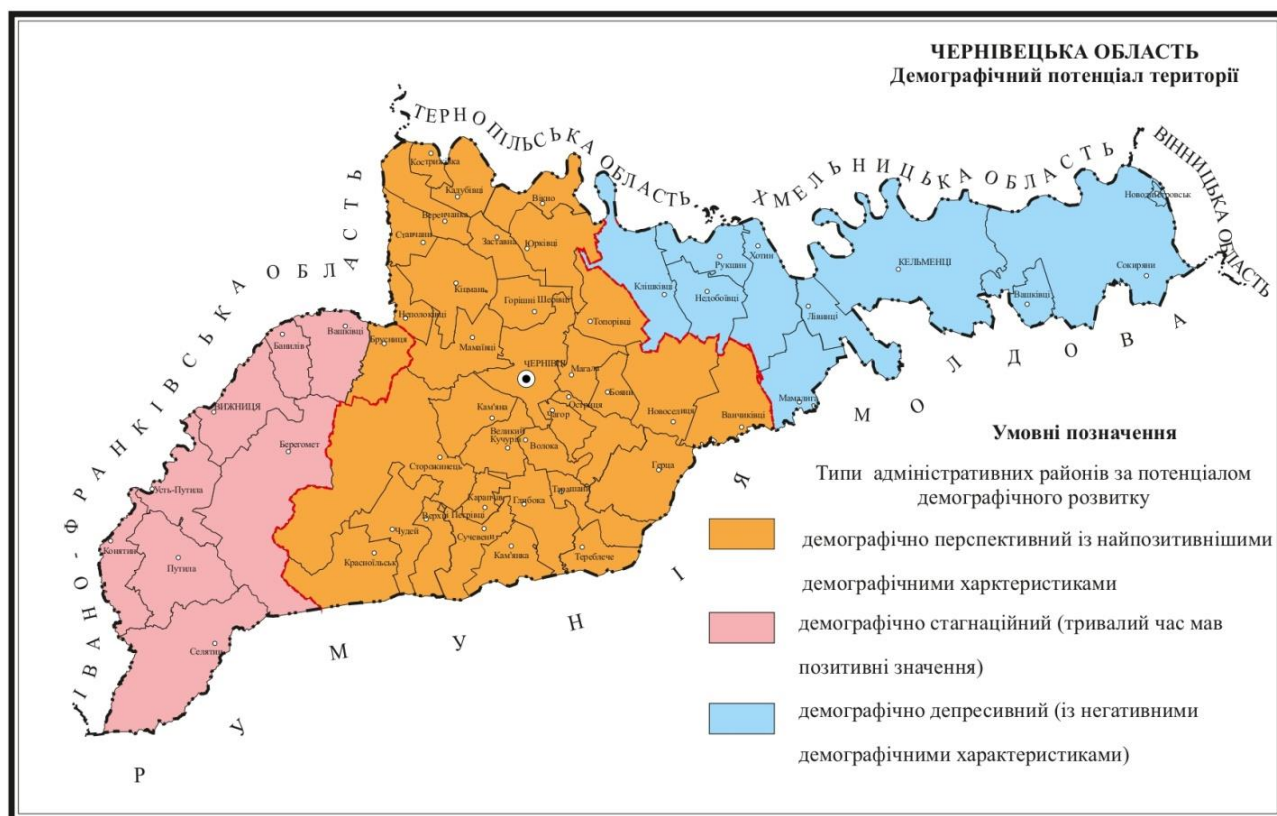

Рис.3 Типізація адміністративних одиниць Чернівецької області за формуванням потенціалу демографічного розвитку

3. ОБГОВОРЕННЯ

Як видно із попереднього матеріалу, сукупність різносторонніх чинників розвитку демографічних процесів, сформувала специфічні умови демогеографічного розвитку в межах регіону дослідження. Ми маємо розуміти, що демографічний потенціал є результатом взаємодії різносторонніх демографічних складових та характеристик. Кожна із яких прямо чи опосередковано залишає свій відбиток на загальному демографічному потенціалі регіону. І чим більшу кількість показників ми беремо до уваги – тим змістовнішим буде результат. Й тим глибшими будуть управлінські рекомендації щодо використання демографічного потенціалу.

Проведений нами рейтинговий аналіз десяти різносторонніх показників, які беруться до уваги при вивченні демографічного потенціалу, вказав на формування демографічно перспективного ядра навколо обласного центру. До якого увійшли громади розташовані в зоні впливу міста Чернівці, водночас із наближеністю до державного кордону та при посиленні етноконтактної складової. Саме вони незмінно залишаються лідерами при формуванні демографічного потенціалу області.

4. ВИСНОВКИ

В контексті сучасних подій, важливо уявити, що демографічний потенціал території є не лише поєднанням характеристик демографічних показників, він ще й виступає запорукою майбутнього розвитку регіону. Саме тому при вивченні демографічного потенціалу важливою буде комплексна оцінка показників, що характеризують природний та міграційний рух населення, його розселення по території, які розглядаються за відповідний

Н. Заблотовська, В. Кондурян

Формування демографічного потенціалу Чернівецької області внаслідок змін її адміністративно-територіального устрою

проміжок часу з урахуванням показників статеві-вікової структури населення. Важливим буде також зауважити, на першочерговості даного напрямку досліджень після перемоги з метою регіонального планування післявоєнної відбудови України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Kostaschuk, I., Bilous, Y., & Navolskyi, V. (2018). Geopolitical aspects for the development of a transboundary multi-religious ethnocontact region. *EUREKA: Social and Humanities*, (6), 39-49.
2. Бараняк, І. (2022). Демографічний потенціал Карпатського регіону України: сценарне моделювання. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, 308(4), 252-257. [Baraniak, I. (2022). Demohrafichnyi potentsial Karpatskoho rehionu Ukrainy: stsensarne modeliuвання. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, 308(4), 252-257.]
3. Буяновська, Л., Григор'єв, О. & Яворська В. (2022) Сучасний стан геодемографічних процесів в Одеському регіоні на засадах нового адміністративного устрою. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Географічні та геологічні науки*, 2 (41), 137–146. [Buianovska, L., Hryhoriev, O. & Yavorska, V. (2022) Suchasnyi stan heodemohrafichnykh protsesiv v Odes-komu rehionі na zasadaakh novoho administratyvnoho ustroiu. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Neohrafichni ta heolohichni nauky*, 2(41), 137–146.]
4. Джаман, В. (2003). Регіональні системи розселення: демографічні аспекти. *Чернівці: Рута*, 2. [Dzhaman, V. (2003). Rehionalni systemy rozselennia: demohrafichni aspekty. *Chernivtsi: Ruta*, 2.]
5. Джаман, В. & Джаман, Я. (2023) Географія міжрегіональних міграцій населення України в умовах війни. *Науковий вісник Чернівецького університету: Географія*, 842, 83–94. [Dzhaman, V. & Dzhaman, Ya. (2023) Neohrafiia mizhrehionalnykh mihratsii naseleennia Ukrainy v umovakh viiny. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu: Neohrafiia*, 842, 83–94.]
6. Джаман, В., Заблотовська, Н., & Джаман, Я. (2020). Географічні аспекти проявів етнічних процесів (крупномасштабне дослідження на матеріалах етноконтактної смуги Чернівецької області). *Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної, туризмологічної та екологічної науки: матеріали II-ї міжнародної науковопрактичної конференції* (м. Тернопіль, 15 жовтня 2020 р.). Тернопіль: Вектор, 2020. С. 82-86. [Dzhaman, V., Zablotovska, N., & Dzhaman, Ya. (2020). Neohrafichni aspekty proiaviv etnichnykh protsesiv (krupnomasshtabne doslidzhennia na mateialakh etnokontaktnoi smuhy Chernivetskoі oblasti). *Mizhdystsyplinarni intehtatsiini protsesy u systemi heohrafichnoi, turyzmolohichnoi ta ekolohichnoi nauky: materialy II- yi mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii* (m. Ternopil, 15 zhovtnia 2020 r.). Ternopil: Vektor, 2020. S. 82-86.]
7. Дністрянський, М. С., & Чайка, І. М. (2024). Етнографічні особливості, просторові форми та демографічний потенціал поселень українських карпат у контексті перспектив розвитку регіону. *Acta Academiae Beregsiensis: Geographica et Recreatio*, (3), 38-47. [Dnistrianskyi, M. S., & Chaika, I. M. (2024). Etnohrafichni osoblyvosti, prostorovi formy ta demohrafichnyi potentsial poselen ukrainskykh karpāt u konteksti perspektiv rozvytku rehionu. *Acta Academiae Beregsiensis: Geographica et Recreatio*, (3), 38-47.]
8. Заблотовська, Н. (2012). Формування демогеографічної ситуації в поселеннях етноконтактних територій Чернівецької області. *Науковий вісник Чернівецького університету. Географія*, (616), 65-69. [Zablotovska, N. (2012). Formuvannia demoheohrafichnoi sytuatsii v poselenniakh etnokontaktnykh terytorii Chernivetskoі oblasti. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Neohrafiia*, (616), 65-69.]
9. Заблотовська, Н. В., & Лейберюк, О. М. (2013). Територіальні відміни розселення населення у Чернівецькій області. *Науковий вісник Чернівецького університету. Географія*, (672-673), 89-91. [Zablotovska, N. V., & Leiberiuk, O. M. (2013). Terytorialni vidminy rozselennia naseleennia u Chernivetskii oblasti. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Neohrafiia*, (672-673), 89-91.]
10. Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» [Джерело](#) [Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy "Pro zakhyst interesiv subiektiv podannia zvitnosti ta inshykh dokumentiv u period dii voiennoho stanu abo stanu viiny»]
11. Кондурян В. (2024) Структура населення Чернівецької області, як передумова формування демографічного потенціалу регіону. «Моделі міждисциплінарних та міжгалузевих освітніх та освітньо-наукових програм в умовах воєнного стану: виклики та варіанти впровадження» *Зб. матер IV міжнар. конф. Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*. 51-54. [Kondurian V. (2024) Struktura naseleennia Chernivetskoі oblasti, yak peredumova formuvannia demohrafichnoho potentsialu rehionu. «Modeli mizhdystsyplinarnykh ta mizhhaluzevykh osvithnikh ta osvithno-naukovykh

Н. Заблотовська, В. Кондурян

Формування демографічного потенціалу Чернівецької області внаслідок змін її адміністративно-територіального устрою

- prohram v umovakh voiennoho stanu: vyklyky ta varianty vprovadzhennia» *Zb. mater IV mizhnar. konf. Odeskyi natsionalnyi universytet imeni I.I. Mechnykova*. 51-54]
12. **Мульська, О., & Бараняк, І.** (2022). Розвиток демографічного потенціалу карпатського регіону України у проекції високої міграційної мобільності молоді. *Modeling the development of the economic systems*, (2), 23–30. [Mul'ska, O., & Baraniak, I. (2022). Rozvytok demohrafichnoho potentsialu karpatskoho rehionu Ukrainy u proektsii vysokoi mihratsiinoi mobilnosti molodi. *Modeling the development of the economic systems*, (2), 23–30.].
 13. Статистичний збірник «Населення Чернівецької області за 2022 рік». Адміністративно-територіальні зміни в області за 2020 рік. *Головне управління статистики у Чернівецькій області*. Чернівці, 2022. С. 15 – 17. [Staty'sty'chny'j zbirny'k «Naselennya Chernivecz'koyi oblasti za 2022 rik». Administraty'vno-tery'torial'ni zminy` v oblasti za 2020 rik. *Golovne upravlinnya staty'sty'ky` u Chernivecz'kij oblasti*. Chernivci, 2022. S. 15 – 17]
 14. **Топчієв, О. Г.** (2005). Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. *Одеса: Астропринт*, 632, 4. [Topchiiev, O. H. (2005). Suspilno-heohrafichni doslidzhennia: metodolohiia, metody, metodyky. *Odesa: Astroprynt*, 632, 4.]
 15. **Яворська, В. В.** (2013) Формування геодемографії як сучасного напрямку географії населення. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Географічні та геологічні науки*, 1 (17), 254–261. [Yavorska, V. V. (2013) Formuvannia heodemohrafii yak suchasnoho napriamu heohrafii naselennia. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Heohrafichni ta heolohichni nauky*, 1 (17), 254–261]

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРИ

16. Статистика населення України [Statystyka naselennia Ukrainy] [Джерело](#).
17. Головне управління статистики в Чернівецькій області [Holovne upravlinnia statystyky v Chernivetskii oblasti] [Джерело](#)

N. Zablotovska, V. Kondurian

Formation of the demographic potential of Chernivtsi region as a result of changes in its administrative-territorial structure

Keywords: demographic potential, gender and age structure of the population, demographic processes, administrative-territorial structure, population density, decentralization.

Abstract: The article examines the peculiarities of the formation of the demographic potential of the Chernivtsi region on the eve of a full-scale invasion by the aggressor country. The objective of the study was to conduct a comprehensive analysis of the characteristics of demographic development in the settlements of the newly created administrative districts, taking into account the natural, economic, and ethnic differences of the territory. It is evident that one of the primary tasks of post-war Ukrainian geographical science will be to develop strategic plans for the development of regions, taking into account their socio-geographical characteristics. The study incorporated ten indicators to characterise the demographic development of territories as factors in the formation of their demographic potential. These include the characteristics of the composition and distribution of the population, as this is what is currently observed, as well as demographic processes as a derivative of the prevailing socio-economic situation.

The results obtained demonstrated the formation of a demographically promising core around the regional centre. The zone of influence of the city of Chernivtsi is home to communities that are proximate to the state border and exhibit a high degree of ethno-contact. It is evident that the region will continue to demonstrate a high level of demographic potential. It is anticipated that communities in the Dniester district, in conjunction with those located in the more remote regions of the Chernivtsi and Vyzhnytsia administrative districts, will continue to be characterised by negative trends.

Н. Заблотовська, В. Кондурян

Формування демографічного потенціалу Чернівецької області внаслідок змін її адміністративно-територіального устрою